

Kirja-arvosteluja

Uusia tuulia työntaloustieteen tiimoilta

Robert M. Solow, *The Labor Market as a Social Institution*, Basil Blackwell 1990, 166 s.

Robert T. Drago & Richard Perlman (toim.) *Microeconomic Issues in Labour Economics*, Harvester Wheatsheaf 1989, 207 s.

David Sapsford & Zafiris Tzannatos (toim.) *Current Issues in Labour Economics*, Macmillan Press 1990, 297 s.

1980-luku oli työntaloustieteen osalta aktiivisen tutkimuksen ja uusien ideoiden esillenousun kautta. OECD-maiden korkea työttömyysaste ja stabiilin Phillips-relaation järkkäminen johti erilaisten uusien näkökulmien etsimiseen. Toisaalta talusteorian uudet tulokset sopimusteorian ja peliteorian (*bargaining*-kirjallisuus) tiimoilta löysivät nopeasti käyttökohteensa työmarkkinailmiöiden yhteydessä. Uuskeynesläiset palkka- ja hintajäykkyysmallit nousivat usklassisten mallien kilpailijoiksi makroteoriasa. Ammattiliittojen toimintaan kiinnitettiin entistä enemmän huomioita.

Perinteisen talusteorian antamat lähtökohdat koettiin liian ahtaiksi. Havaitut työmarkkinailmiöt eivät selittyneet tyydyttävästi vallitsevalla lähestymistavalla. Vuonna 1988 ilmestynyt *Handbook of Labor Economics* keskittyy työntaloustieteen perinteisiin tuloksiin (naisten ja miesten työtarjonta, palkkaerot, koulutus ja »human capital», työpanoksen kysyntä jne.). Teoksen painotus on voimakkaasti mikrotalusteoreettinen ja osin vanhentunut. Esimerkiksi tyhjentävää esitystä työttömyyden ja palkkajäykkyyden perusteista teoksesta on turha etsiä.

Tarve saada 1980-luvun työmarkkinailmiöt ja uudet teoreettiset tulokset tiiviiksi esitykseksi on johtanut useiden teoksien ilmestymiseen työntalusteorian tiimoilta. Seuraavassa esitellään ja arvioidaan kahta artikkelikokoelmaa ja *Robert Solowin* työttömyysteosta. *Robert Dragon* ja *Richard Perlmanin* teos tuo esille varsin hyvin esille minkälaisia uusia tuulia puhalttaa Yhdysvalloissa työntalusteoriassa juuri nyt. *David Sapsfordin* ja *Zafiris Tzannatosin* kokoomateos muodostuu Englannissa vaikuttavien tutkijoiden katsauksista työntalusteorian uusista tuloksista. Myös vanhoja teemoja on mukana, mutta pyrkimyksenä on esitellä niiden viime aikaisimmat tulokset.

Jos jotain kirjaa pitäisi suositella, niin *Sapsfordin* ja *Tzannatosin* teos on hyvä käsikirjatyypinen johdanto tärkeimmistä viimeaikaisista työntalusteorian tuloksista. Ainoastaan tehokkuuspalkkamallien esittely on jäänyt teoksen ulkopuolelle. Tässä suhteessa *Dragon* ja *Perlmanin* teos täydentää hyvin *Sapsfordin* ja *Tzannatosin* teosta. *Dragon* ja *Perlmanin* teos on substantiaalisesti haastavampi kuin *Sapsfordin* ja *Tzannatosin*. Se sisältää koko joukon uusia ideoita ja näkökulmia, joita *Sapsfordin* ja *Tzannatosin* katsausteos ei saavuta. *Solowin* teosta voi suositella jokaiselle työmarkkinailmiöistä ja makroteoriasta kiinnostuneelle. Sen lisäksi, että *Solow* on yksi keskeisimpiä viime vuosikymmenien taloustieteilijöitä hänellä on taito kirjoittaa mukaansa tempaisevaa ja selkeätä tekstiä.

Solow ja työvoimamarkkinat

Nobelisti *Solowin* teos muodostuu hänen *Royer*-luennoista vuodelta 1989 Berkeleyssä

(University of California). Royer-luentosarja on samantyyppinen instituutio kuin *Yrjö Jahns-sonin* -luentosarja. Aikaisemmin luentoja ovat antaneet *Edmund Malinvaud* (*Mass Unemployment*) ja *Amartya Sen* (*On Ethics and Economics*). Solowin teos muodostuu *John M. Letiche*n esittelypuheenvuorosta, esipuheesta, kolmesta lyhyestä kappaleesta liitteineen ja luettelosta Solowin tieteellisestä kirjallisuudesta.

Solowin pääargumentti on että työvoimamarkkinoita ei voida kuvata kuten mitä tahansa muuta markkinailmiötä (esim. torikauppa tai rahamarkkinoita). Perinteinen oppikirja esitys palkan ja työllisyyden määräytymisestä kysyntä-tarjonta -analyysin avulla on riittämätön ja osin virheellinen. Palkan ja työllisyyden tasoa määräävät monet sosiaaliset ja institutionaaliset rajoitteet ja erityispiirteet, jotka on syytä huomioida työmarkkinoiden kelvollisen kuvauksen ja analyysin takaamiseksi.

Ensimmäisessä luennessaan *Solow* pyrkii osoittamaan hajanaisen evidenssin avulla, että työn hinta ja määrä ei määräydy yksin kysynnän ja tarjonnan avulla vaan useat muut tekijät ovat pelissä mukana. *Solow* keskittyy ns. reilun tai oikeudenmukaisen palkan ja työpanoksen käsitteisiin. Yhteisön ja yhteiskunnan sosiaaliset pelisäännöt ja tavat määräävät osaltaan mikä on suotava palkkataso, suhteelliset palkat, työskentelyolosuhteet ja työn tehokkuus. Perinteinen oppikirjamalli ei pysty selittämään esim. miksi hyvin menestyvät yritykset maksavat parempia palkkoja samasta työstä kuin huonosti menestyneet yritykset tai miksi työntekijät ja työnantajat usein ovat valmiita yhteistyöhön tinkimisen sijasta. Yleisellä tasolla oppikirjalähestymistapa ei pysty selittämään miksi työttömyyttä siedetään, eli miksi työntekijät ja työnantajat eivät anna palkkojen laskea täystyöllisyystasolle.

Luvussa 2 *Solow* pyrkii antamaan teoreettisia selityksiä pysyvälle työttömyydelle. *Solow* esittelee lyhyesti tehokkuuspalkka- ja sisäpiirimallien pääpiirteet. Hän suhtautuu kyseisiin malleihin varsin suopeasti vaikka epäilee myöhemmin osittain ns. *moral hazard* -probleeman vakavuutta tehokkuuspalkkamallien yhteydessä. *Solowin* mielestä työn tehokkuutta voidaan

valvoa tehokkaasti ja pienin kustannuksin. Toinen ratkaisu on ryhmätyöskentely, joka siirtää pinnaamisprobleeman työntekijöiden itsensä ratkaistavaksi. Sosiaalinen kuri ja oikeudenmukaisuusvaatimus estävät yksilöllisen *free rider* -käytöksen ryhmissä. *Solowin* päävasta-argumentti kohdistuu näiden mallien staattiseen luonteeseen. Mallit eivät pysty selittämään miksi työttömät ei pysty painamaan palkkoja alas täystyöllisyystasolle. Mallit selittävät ainoastaan miksi palkat ovat täystyöllisyystason yläpuolelle.

Vaihtoehtona *Solow* esittelee peliteoreettisen mallin, joka perustuu ns. moderniin toistuvien pelien lähestymistapaan. *Solow* esittelee mallin selkeästi sekä verbaalisesti että formaalisesti. Lähtökohtana on työntekijä joka kohtaa tulevana periodeina sekä työllisyys- ja työttömyysjaksoja. Työttömyys on kasvava funktio palkasta. Sopivalla palkkatasolla, joka on täystyöllisyystason yläpuolella, ja diskonttokorkotekijällä työntekijän tulojen nykyarvo on suurempi kuin täystyöllisyyspalkkatason takaama tulovirta. Työntekijä on siis valmis kohtaamaan joitakin työttömyysperiodeja saadakseen suuremman tulovirran kuin hän saa pysyvästä työpaikasta. Työntekijällä ei ole insentiiviä palkkatason laskemiseen. Työnantaja ottaa vaaditun palkan annettuna ja asettaa työllisyystason. Pelitilanne johtaa usean palkkatason ja työttömyysasteen tasapainoilanteeseen (*trigger strategy equilibrium*), koska tasapainopalkkojen joukko on epälineaarinen funktio sekä pelin pituuden että diskonttokoron suhteen. *Solowin* malli vastaa hyvin kysymykseen miksi työttömät tai työttömyys eivät laske palkkatasoa, mutta selitys miksi jotkut työntekijät eivät koskaan joudu työttömäksi jää avoimeksi. On selvää, että *Solowin* yksinkertaista mallia on syytä monipuolistaa heterogeenisen työpanoksen ja sisäpiirimallin suuntaan.

Kolmas luento keskittyy stabiiliin *NAIRU*-mallin kritiikkiin ja vaihtoehtoiseen vaihtuvakertoimisen *NAIRU*-mallin estimointiin. Tämä osa on kirjan heikoin. *Solow* käyttää koko retorisen arsenaalinsa rakentaakseen yhteyden *NAIRU*-ideoiden ja edellä kuvatun pelimallin välille. Lopputulos ei ole varsin vakuuttava. Estimointitulokset ovat heikompia verrattuna

stabiiliin *NAIRU*-malliin USAn vuosien 1958—1988 aineiston avulla. Toisaalta *Solow* ei pysty johtamaan peliteoreettisesta mallistaan tarkkoja testattava implikaatioita, jotka pystyisi erottamaan sen muista ns. *hysteris*-malleista (esim. *Diamondin* etsintätasapainomalli).

Palkkajäykkyysmallit ja työmarkkinoiden erityispiirteet

Drago ja *Perlmanin* teos muodostuu eri kirjoittajien kahdeksasta artikkelista ja toimittajien hyvästä johdannosta teoksen sisältöön. Kolme artikkelia ovat mielenkiintoisia arvioivia esityksiä perinteisistä työntaloustieteen teemoista uusine tuulahduksineen: *S. Dex & P. Sloane*: »The Economics of Discrimination: How Far Have We Come?», *K. Mayhew & P. Turnbull*: »Models of Union Behaviour: A Critique of Recent Literature», *W. S. Siebert*: *Inequality of Opportunity: »An Analysis Based on the Microeconomics of the Family»*. Loput viisi artikkelia ovat arvioita ja esittelyjä työntaloustieteen uusista aiheista. *J. M. Rebitzer* ja *Drago & Perlman* arvioivat artikkelissaan tehokkuuspalkka- ja implisiittisten sopimusten malleja ja insentiivimekanismien (tehokkuuspalkat ja/tai valvonta) merkitystä työmarkkinoiden segmentoitumisen kannalta. *E. Appelbaum* tutkii tilapäistyöntekijöiden määrän kasvun syytä Yhdysvaltojen työvoimamarkkinoilla. *J. T. Addisonin* ja *H. Gintisin* teemat ovat haasteellisia ja erikoisia (»Job Rights and Economic Dislocation» ja »Financial Markets and the Democratic Enterprise») Kaikkien artikkelien taso on korkea ja esitystapa lukijaystävällinen. Lukija saa nopeasti ja vaivatta selville missä mennään kukin teeman suhteen. Kaavan pyörytykset ja ekonometriset yksityiskohdat on jätetty liitteisiin.

Rebitzer luo lyhyen katsauksen implisiittisten sopimus- ja tehokkuuspalkkamallien teoreettisiin ja empiirisiin ongelmiin. Sopimusmallit antavat perusteen sille miksi palkat ovat jäykät ja vakaat. Työttömyyttä ja sen vaihtelua ne eivät selitä. Sopimusmallit tarvitsevat vakaan taloudellisen kasvu-uran olemassaolleen. Ilman vakaata hintatasoa ja työllisyysti-

lannetta on vaikeata perustella pitkän aikavälin (implisiittisiä) sopimuksia. *Rebitzer* puoltaa tehokkuuspalkkamallien laajasta luokasta ns. työttömyyden kurinpitomallia täydennettynä työntekijöiden valvonnalla. Palkkataso on täystyöllisyyspalkkatason yläpuolella, koska sillä on sekä insentiivivaikutus (ts. tehokkuuspalkkamallin perusidea) että kontrollivaikutus (työntekijöiden valvonta ja siihen liittyvät kustannukset ovat matalalla tasolla, kun korkea palkkataso takaa vakavan työttömyysuhan pinnaamisen seurauksena). *Rebitzerin* mielestä mallin suurin ongelma on juuri oletus työttömyyden kontrollivaikutuksesta, sillä suurin osa irtisanomisista tapahtuu työntekijästä riippumattomista seikoista. Tämän lisäksi malli tarvitsee toimiakseen työttömien reservin ja löysät irtisanomisperusteet.

Tehokkuuspalkkamallit kattavat laajemman työvoimamarkkinailmiöiden kokonaisuuden kuin implisiittiset sopimusmallit. Empiirisesti molempien mallien implikaatiota on vaikeata testata. Tehokkuuspalkka palkanmaksuperusteena on saanut jonkin verran empiiristä tukea, mutta työttömyyden kurinpitovaikutusta ei olla pystytty kiistatta todentamaan suoraan. Avoin kysymys on myös missä määrin työnantajat kontrolloivat työntekijöiden tehokkuutta sekä suoraan esimieshierarkian avulla että epäsuorasti (esim. ylenemismahdollisuudet, ryhmätyö- ja etuusjärjestelmät) mieluummin kuin maksavat insentiivipalkkoja.

Drago ja *Perlman* jatkavat *Rebitzer* esityksen teemoja artikkelissaan. He pyrkivät antamaan perusteen sille miksi joissakin työtehtävissä käytetään suoraa kontrollia mieluummin kuin tehokkuuspalkkoja työpanoksen tehokkuuden takaamiseksi. Kirjoittajat argumentoivat, että nämä kaksi kilpailevaa kontrollimenetelmää antavat perusteen töiden segmentoitumiselle. Koska tuotantoteknologia määrää missä määrin kannattaa käyttää suoraa kontrollia, yrityksissä on syytä yhdistää porkkanan (tehokkuuspalkat) ja kepin (kontrolli ja irtisanominen) käyttö optimaalisesti. Yrityksen kannattaa aina maksaa palkanlisää, koska se kasvattaa työntekijöiden luottamusta työnantajaa kohtaan. Vastaavasti ekstensiivinen kontrollin käyttö johtaa huonoon työilmapiiriin ja vaatii

luottamuksen palauttamiseksi supertehokkuuspalkkoja. Kirjoittajien mallia voidaan pitää mielenkiintoisena ja varteenotettavana segmenttaatioilmiön selitysyriytyksenä ja tehokkuuspalkkamallin laajenuksena.

Appelbaum luo empiirisen katsauksen syihin miksi osa-aika- ja tilapäistyövoiman määrä on kasvanut voimakkaasti Yhdysvalloissa 70- ja 80-luvuilla. Pääasialliset syyt piilevät toimitustyön atk-vallankumouksessa, palvelusektorin ankarassa kilpailussa ja rahamarkkinainnovaatioiden lyhyessä eliniässä. Yritykset eivät pyri kouluttamaan vanhoja työntekijöitään uusiin nopeasti vaihtuviin lyhyihin tehtäviin, vaan käytetään tilapäistyövoimaa ja erilaisia alihankkijoiden työvoimapalveluja. Syyt eivät ole siis työvoimantarjonnan ongelmia. Tästä merkinä on havaittu piilotyöttömyys tai vajaatyöllisyys osa-aikatyöntekijöiden keskuudessa. Tilapäistyövoiman kasvun seurauksena pitkän aikavälin tuottavuus laskee, koska pysyvien ja vakaiden työpaikkojen puutteen takia yritysten sisälle ei pysty muodostumaan tehokkaita sisäisiä työvoimamarkkinoita.

Dex ja *Sloane* katsovat työvoimamarkkinoiden diskriminaatiota käsittelevässä artikkelissaan, että Beckerin kehittämä perinteinen lähestymistapa on kelvollinen, mutta erottelun pysyvyyden suhteen tarvitaan lisäargumentteja. Kirjoittajat luovat lyhyen katsauksen erilaisiin uusiin selitysyriytyksiin. Esillä ovat työvoimamarkkinoiden monopolistiset elementit, informaatio-kustannukset ja segmentoituminen. Yleisesti kirjoittajat huomioivat, että taloudellinen diskriminaatiotutkimus on käymistilassa aiheen monimutkaisuuden takia.

Mayhew ja *Turnbull* arvioivat varsin kriittisesti ns. uutta ammattiliittojen mikroteoriaa. Kirjoittajat keskittyvät monopoli- ja *efficient bargaining* -malleihin todeten niiden lisäävän ymmärrystä ammattiliittojen toiminnasta. Heidän mukaansa nämä uudet lähestymistavat ovat kuitenkin auttamattoman individualistisia. Itse ammattiliittojen olemassaolo ja monet toimintatavat erityispiirteineen jäävät vaille selitystä. Empiiriset tulokset ovat olleet jokseenkin heikkoja näiden uusien lähestymistapojen tiimoilta. Testitulemat eivät pysty tulkitsemaan selkeästi mitä ammattiliitot todella tekevät.

Kirjoittajat suosittelevat oikeutetusti poikkiteollista ja holistista lähestymistapaa ammattiliittojen tutkimuskäytännöksi.

Addison kysyy artikkelissaan varautuvatko työntekijät jollakin tavoin työpaikkojen lopettamiseen (konkurssit ja kysynnän heilahtelut). Tukeutuen osin moderniin toimialan talousteorian strategiseen koulukuntaan (*O. Williamson*) *Addison* vastaa kysymykseensä myönteisesti. Työntekijät pyrkivät (ainakin Yhdysvalloissa) turvaamaan työllisyytensä välttämällä kohtuuttomia palkkavaatimuksia ja yrityssidonnaista ammattitaitoa. Valtiovallan ei ole syytä maksaa kompensatiota työntekijöille (korkea työttömyyskorvaus?) ennakoitujen työpaikkamenedyksen takia. Se johtaisi epäoptimaaliseen riskikäytökseen ja kompensoitujen ammattien ylitarjontaan. Toisaalta työpaikan menetyksen ja vaihdon kustannukset eivät ole niin suuret kuin usein annetaan ymmärtää. *Addison* huomiot ovat mielenkiintoisia, mutta niitä haittaa osin liian normatiivinen lähestymistapa ja keskittyminen Yhdysvaltojen aineistoon.

Gintisin formaali artikkeli on teoksen vaativin ja poikkeavin. *Gintisin* perushuomio on se, että esim. työvoimamarkkinoilla työntekijän (voima)poliittinen ja taloudellinen asema on heikompi kuin työnantajan. Vastaavasti pääomamarkkinoilla lainanantajilla on valta yli lainanottajien, sillä lainananto voidaan katkaista useimmiten yksipuolisesti. Tällaisissa tilanteissa vaihtotilanne ei ole tasa-arvoinen kuten mikroteorian oppikirjat olettavat. Epäsymmetriset vaihtotilanteet johtavat helposti konflikteihin ja vaihdon aikaansaamiseksi tarvitaan sopimusjärjestelyjä joihin liittyy joko pakotteita joko suoraan tai välillisesti. Säännöstely ja kontrollitilanteisiin päädytään myös, koska optimaaliseen riskin kantoon ja jakoon ei päästä juuri insenttiuongelmien ja informaatiokustannuksien takia. Esimerkkinä *Gintis* käyttää tehokkuuspalkkamallia, jossa työsuhteen päättymisen kustannukset kantaa työntekijä yksin. Vaikkakin *Gintisin* analyysi on osin keskenäinen ja puutteellinen, se tuo joka tapauksessa tärkeän lisäelementin, vallan, erilaisten havaittujen instituutioiden taloudelliseen analyysiin. Tässä suhteessa *Gintisin* pyrkimykset ovat saman sukuisia *Stiglitzin* tutkimuksille organi-

saatioiden insentiivi- ja tehokkuusongelmien tiimoilta.

Teoksen viimeinen artikkeli (*Siebert*) käsittelee perheen sisäistä sukupolvien välistä tulomuodostusta ja -jakoa. Koska rikkaat perheet jättävät suurempia perintöjä lapsilleen kuin köyhät, ne eivät investoi lastensa koulutukseen tarpeeksi tai koulutuksen tuotto on matala. Tämän takia rikkaiden perheiden isien ja poikien tulojen korrelaatio on pienempi (n. 0.20) kuin köyhien isien ja poikien (n. 0.44) Yhdysvalloissa ja Englannissa. Korrelaatioiden luotettavuutta häiritsevät kuitenkin mittausvirheet. Siebert huomioi kuitenkin että tasa-arvon ja tehokkuuden nimissä julkisen koulutuksen olisi suuntauduttava vähävaraisten perheiden eduksi enemmän kuin rikkaiden. Tällä olisi merkittäviä positiivisia vaikutuksia tulonjakoon ja työn-tarjonnan laadulliseen rakenteeseen.

1980-luvun innovaatiot ja makromallit

D. Sapsfordin ja *Z. T. Tzannatosin* toimittama teos sisältää yhdeksään laajahkoa artikkelia lyhyen johdantokappaleen lisäksi työntaloustieteen uusista teemoista. Teoksen yleinen ote on formaalimpi kuin *Dragon* ja *Perlmanin* toimittaman teoksen. Vaikka teoksien teemat sivuavat paikoitellen toisiaan ei varsinaista päällekkäisyyttä synny, sillä näkökulmat vaihtelevat suuresti.

Tästä on hyvänä esimerkkinä *A. Ulphin* ja *D. Ulphin* artikkeli ammattiliittojen kaupankäyntimalleista (*Union Bargaining: A Survey of Recent Work*). *Ulphit* ottavat modernin peli- ja *bargaining*-kirjallisuuden hyvin vakavasti. He esittävät varsin tyhjentävästi eri mallien perusratkaisut edeten tämän jälkeen monipuolisempiin malleihin, joissa kaupankäynnin kohteena on useat seikat (ts. ei ainoastaan palkat ja työllisyys) ja kaupankäyjiä on useita. Mallien lähtökohdat ovat siis mielenkiintoisempia kuin aiemmin, mutta hintana on mallien monimutkaisuus. Yleisesti *Ulphien* artikkeli antaa suuntaviivat siitä mihin tämäntyyppinen kirjallisuus tulee lähivuosina suuntautumaan: laajennettujen *bargaining*-mallien erityyppiset ratkaisutavat ja mallien laajentuminen epätäydellisten hyödykemarkkinoiden tutkimuksen yhtey-

teen. Lyhyessä empiirisessä arvioissaan *Ulphit* toteavat, että mallien testaamisessa ei ole vielä päästy pitkälle.

Tzannatosin artikkeli (*The Economics of Discrimination: Theory and British Evidence*) on toinen artikkeli, jolla on sama aihepiiri kuin *Dragon* ja *Perlmanin* teoksessa. *Tzannatos* esittelee diskriminaatiokirjallisuuden historian päätyen *Beckerin* malliin, jota hän täydentää eräillä *industrial relations* -kirjallisuuden piirteillä. Kirjoittajan empiiriset tulokset ja poliittikatarkastelut koskevat sukupuolista palkka- ja työllisyysyrjintää. Syrjinnän moninaiset syyt ja vaikutukset analysoidaan selvästi. Kirjoittaja suosittaa lainsäädännöllistä tietä erotelun vähentämiseksi, sillä vuonna 1970 Englannissa voimaan tullut tasa-arvolaki johti palkkaerojen kaventumiseen.

A. Cignon »Home-Production and Allocation of Time» käsittelee perheen ajankäytön allokointia kodin sisäisen ja ulkoisten töiden välillä. Analyysikehikkona toimii tavanomainen oppikirjamikroteoria. Tulokset ovat analogisia esim. kansainvälisen kaupan teorian tuloksille. Se perheen jäsen jolla on suhteellinen etu kotitöissä keskittyy niihin. Naisten työntarjonta kasvaa kodin ulkopuolella, kun naisten kotityöt kodinkoneiden käytön lisääntymisen myötä helpottuvat. Lisäksi naisten työntarjonta on joustavampaa kuin miesten, koska heidän pitää jakaa työpanoksensa kodin ja työpaikan välillä.

D. Sapsford tarkastelee lakkoja artikkelissaan »Strikes: Models and Evidence». Kirjoittaja esittelee *Hicksin* epätäydellisen informaation mallin (1932) ja *Ashenfelterin* ja *Johnsonin* 70-luvun ekonometrisen lähestymistavan laajennuksineen (*H. S. Farber*) lakkoaktiviteetin selittämiseksi. Farberin ratkaisua on pidetty hyvänä, koska malli määrää samanaikaisesti sekä palkkaratkaisun ja lakkojen ilmenemisen. Aikaisemmat mallit selittivät ainoastaan lakkokäyttytymistä *ad hoc* -mallien avulla. 1980-luvulla lakkojen selitysmallit ovat palanneet *Hicksin* epätäydellisen informaatiomallin yhteyteen täydennettynä strategisilla näkökulmilla (ts. peliteoreettinen ja bargaining-lähestymistapa). Epävarmuus lakolla saatavan hyödyn suuruudesta ajaa ammattiliiton uhkailevaan

käytökseen ja neuvotteluihin paljastaakseen informaation uhkailevaan käytökseen ja neuvotteluihin paljastaakseen informaatiota työnantajan maksukyvyistä. Strateginen mallittaminen antaa tarkemman ja osuvamman kuvan työmarkkinailmiöistä, varsinkin lakoista ja neuvotteleukäytöksestä, kuin perinteiset staattiset täyden informaation mallit. Empiirisesti strategisten mallien tulokset (*J. S. Tracy, J. Kennan* ja *R. Wilson*) ovat olleet innostusta herättäviä, sillä 1970-luvun mallien empiiriset tulokset eivät olleet tyydyttäviä. *Sapsfordin* artikkeli on hyvä up to date -johdatus mielenkiintoiseen aiheeseen.

C. J. McKennan ja *A. Manningin* artikkelit »The Theory of Search in Labour Markets» ja »Implicit-Contract Theory» ovat selviä ja ammattitaidolla kirjoitettuja johdantoja ko. aiheiden perustuloksiin ja formalismiin. *Manningin* poleeminen arvio implisiittisistä sopimuksista ei paljoa poikkea *Rebitzerin* mielipiteistä. Näin jälkikäteen näyttää siltä, että tuhansia artikkeleita suoltanut implisiittisten sopimusten koulukunta oli ohimenevä muotioikka, joka ei varsinaisesti lisännyt ymmärrystä työmarkkinoiden toiminnasta. Totuuden nimessä on kuitenkin myönnettävä, että koulukunta antoi lähtökohdat nykyisin varsin paljon tutkitulle sopimusten teorialle (esim. päämies-agentti -mallit). Etsintäteoria, 1970-luvun toinen suuri aihe työntalousteoriassa, on kestänyt paremmin ajan painon. Teoria pystyy selittämään kelvollisesti vapaaehtoisen työttömyyden olemassaolon. Etsintäteoria on kuitenkin jäänyt pienen tutkijajoukon harrastuksen kohteeksi. Keskeiset tulokset eivät avaudu helposti asiaan perehtymättömälle. *McKennanin* artikkeli on kuitenkin

varsin helposti omaksuttava ja erinomaisesti kirjoitettu.

R. McNabb ja *P. Ryan* luovat katsauksen työmarkkinoiden segmentaatiotutkimukseen. He toteavat, että työmarkkinoilla esiintyy jäykkyyttä ja osittumista, joita ei voida selittää yksin taloustieteellisin termein tyydyttävästi. Segmentaation muodot ovat erilaiset ja syyt niille vaihtelevat suuresti. Täysin jäykkä osittuminen ei saa empiiristä tukea ja on ainakin taloustieteellisin termein vaikeasti ymmärrettävissä.

G. Alogoskoufis antaa artikkelissaan »The Labour Market in the Open Economy» lähtökohdat avoimen talouden työttömyysmalleille. Palkkajäykkyyden — sekä kulutus- että tuotantopalkkatapauksissa — seuraukset käydään läpi yksinkertaisen ja valaisevan mallin yhteydessä. *Alogoskoufis* selvittää mallin eri laajennusvaihtoehtojen yhteydet tuoreimpiin teoreettisiin ja empiirisiin tutkimustuloksiin. Kirjoittajan artikkeli on hyvä johdanto tärkeää aiheeseen Suomen talouden kannalta. Jostain syystä tämän tyyppistä tutkimusta ei kuitenkaan esiinny Suomessa.

Teoksen viimeisessä kappaleessa *S. Estrin* ja *S. Wadhvani* keskittyvät *Weitzmanin* voitonjako-malliin. Kirjoittajat toteavat, että *Weitzmanin* malli on sekä teoreettisesti että empiirisesti kyseenalainen. Kun mallin yhteydessä palkan määräytyminen endogenisoidaan, *Weitzmanin* tulokset eivät päde enää. Mallin keskeiset makroteoreettiset ja talouspoliittiset implikaatiot eivät ole enää tällöin voimassa. Voittojakomallien empiiriset tulokset ovat olleet vaatimattomia. Syynä on ollut pääasiallisesti käytössäolevien voitonjakojärjestelmien marginaalinen luonne.

Mikael Linden